

Vaste structuren

Elke lezer maakt bij het verwerken van een tekst op de een of andere manier gebruik van voorkennis. Zowel kennis over de inhoud als kennis over de opbouw van de tekst. Daarmee maakt de lezer voortdurend voorspellingen over de structuur van de tekst die hij voor zich heeft. Steehouder e.a. (1984) stellen voorspelend lezen, volgens de vaste structuren, voor als een mogelijke procedure om samen te vatten.

Deze methode gaat ervan uit dat hoe actiever en precieser een lezer zijn voorkennis hanteert, des te gemakkelijker hij teksten zal kunnen lezen en samenvatten.

Er zijn zes vaste structuren: de eerste drie zijn algemeen van aard (in zeer veel situaties bruikbaar), de laatste drie zijn enkel bij bepaalde typen thema's bruikbaar. Natuurlijk zullen in de realiteit vaak teksten voorkomen die in feite een combinatie zijn van verschillende vaste structuren.

De probleemstructuur

- Wat is het probleem precies?
- Waarom is het een probleem?
- Wat zijn de oorzaken?
- Wat is ertegen te doen?

De maatregelstructuur

- Wat is de maatregel precies?
- Waarom is de maatregel nodig?
- Hoe wordt de maatregel uitgevoerd?
- Wat zijn de effecten?

De evaluatiestructuur

- Wat zijn de relevante eigenschappen ervan (van wat beoordeeld wordt)?
- Wat zijn de positieve aspecten?
- Wat zijn de negatieve aspecten?
- Hoe luidt het totaaloordeel?
- Wat kan/moet er dus gedaan worden?

De handelingsstructuur

- Wat is het doel van de handeling?
- Wat zijn de voorwaarden ervoor?
- Hoe verloopt de handeling in grote lijnen?
- Hoe worden de deelhandelingen uitgevoerd?
- Hoe wordt het verloop van de handeling gecontroleerd?

De ontwerpstructuur

- Waartoe dient het (het onderwerp)?
- Aan welke eisen moet het voldoen?
- Welke middelen moeten worden gekozen?
- Hoe ziet het ontwerp eruit?
- Wat is de waarde van het ontwerp?

De onderzoeksstructuur

- Wat wordt er precies onderzocht?
- Waarom?
- Volgens welke methode?
- Met welke resultaten?
- Wat zijn de conclusies?

■ Methode

Hoe ga je nu aan het werk met deze vaste structuren?

Stap 1

Je zoekt naar het centrale thema van de tekst. Daarbij probeer je vast te stellen wat het karakter van de tekst is (beschrijving, opiniërend stuk, instructie, voorstel,...). Hulpmiddelen daarbij zijn: titel, inleiding, slot.

Stap 2

Vervolgens schakel je je voorkennis in over de vaste structuren.

Stap 3

Controleer of de betreffende vaste structuur ook in de tekst terug te vinden is. Probeer de vragen uit de structuur te beantwoorden. Hulpmiddelen: titels en koppen, inleiding en slot, signalen (link naar signaalwoorden).

Stap 4

Als je de structuur die je verwachtte inderdaad terugvindt, heb je een snelle manier om het bouwplan van de tekst te identificeren. Als dat niet zo is, probeer dan eventueel een andere vaste structuur in te vullen of pas een andere methode toe. (link terug naar theorie)

Deze methode is erg handig als je van verschillende teksten rond hetzelfde thema een samenvatting moet maken om daarna een tekst rond dat thema te schrijven. Door de vaste structuur die de schema's aangeven kan u immers makkelijk de teksten onderling inhoudelijk vergelijken.